

kis bánatára: egy ápolási jegyzék és egy levél. Az ápolási jegyzék mint önálló művészi alkotás is megállná a helyét (tekinthetjük mondjuk ajándéknak a kötethez), a levél pedig azért fontos, mert ebben mondatnak ki (az öregember egy tanítványa által) a szöveg önértelmező kulcsszavai: „irtóztató volt a vég, könyörületeséget mégis csak benne találtam. Megtalált szerelmemben a kolera és a halál idején.”

Végül ejtsünk szót a lelegejéről: a címről. *Nyolc perc*. Talányos. Szerencsére a külső borító fülszövege a segítségünkre siet, elmondja, mire kell gondolnunk. Jól is teszi, mert a szövegből nem tudunk meg semmi közelebbit: a szerzővel készített egyik interjúból derül ki, hogy a vonatkozó jelenet végül kimaradt a regényből. Irodalomelméleti kuriózum. Mindenesetre ha a borítópapír nélkül adjuk kölcsön valakinek a könyvet (az esetleges megrongálódástól, szakadástól, gyűrődéstől tartva, vagy avégett, hogy legalább ez a mementónk maradjon a hozánk vélhetően soha vissza nem kerülő kötetről), ne felejtjük el felvilágosítani az illetőt, nehogy meghaljon a kíváncsiságtól. A meghalással ugyanis kár lenne sietni: végig kell csinálni becsülettel, ahogy az öregember és az öregasszony.

VELKEY GYÖRGY

(*Magvető Kiadó, Budapest, 2007, 112 oldal, 1990 Ft*)

PODMANICZKY SZILÁRD: *Hutchinson rugói*

Podmaniczky Szilárd *Idegpályáim emlékezete* című, a gyerekkort felölelő dokumentumírása után egy „nem hivatalos” trilógia körvonalazódhat az olvasó előtt, hiszen a *Hutchinson rugói* a következő állomást, a felnőttkort veszi célba; az alkotás csúcán álló emberét, annak jogos kétségeivel. A hang ezúttal nem novellisztikus, de a műfajként megjelölt regény sem kötelező útmutató, sokkal inkább vélhetjük úgy, hogy a szöveg önmagában keresi a regényt. Irodalmi kutatómunkáról és szerzői szerzőkeresésről beszélhetünk. A főszereplő Valentin Jobbágy, a tét pedig az írói lét, az irodalom művelése, hiszen Valentin kétszáz szerzőből lett kiválasztva egy külföldi ösztöndíjra.

Az élményadaptáció valós, Podmaniczky valóban külföldi „anyagból” dolgozott, így a kérdés, hogy ki miért kap ilyen meghívást, erős referenciális értékkel bír. Valentin két válaszhoz jut a regény során, amelyek egyaránt elfogadhatók magyarázatul, a főszereplő azonban nem hisz ezekben. Kétkedése miatt szinte krimyszerű jelenetekbe keveredik, és már-már veszélyben látszik a regény megírása is, amibe nem sok betekintést enged az elbeszélő, így a regény a regényben motívum álcává alakul.

„A világ és a közted fönnálló harcban a világot támogasd!” Valentin önmagával küzdve küzd a regénnyel, és a mű „legkomolyabb” kijelentése kapcsán arra is fény derül, hogy van olyan külföldi író, aki úgy készít ötven példányban szépirodalmat, hogy saját maga fűzi be a könyveket. Az írott művészet válságának látomásaként is felfogható regény nem a megoldásra törekszik, és nem akarja előírni a művészet meg- vagy átmentésének szabályait sem, mégis elkerülhetetlen, hogy az olvasó bizonyos konzekvenciákat vonjon le a külföldi és a hazai helyzet — akár igen aktuális — viszonyáról.

Ha pedig közelebb megyünk a műhöz, azt tapasztaljuk, hogy a korábbi Podmaniczky-szövegek világa az *Idegpályáim emlékezete* óta olyan változásban áll, amely cezúrát mutat az író munkásságában. Az eddigi sajátos nyelven belül nagyobb teret kap a leírás adekvát formája, azt is mondhatjuk, realizálódik a történetészítés. Humor, melankólia, akció egyensúlyát magabiztosan elosztva Hutchinson rugói az olvasó alatt is ropoghatnak, hiszen a regény arra is választ ad, kik ültek eddig ebben a székben. De a „hol írni, miért írni” kérdéskörök Valentin minden mozdulatáért felelősek, s továbbra is maga a nyelv irányítja a regényt. A nyelv a nyelv

kontextusa marad, a történetészítés újszerűen viszi a cselekményt, akár az említett realizáció felé, ami azonban nem leszámolást jelent a saját hanggal, hiszen a szöveg ereje továbbra is azokon a pontokon kap lendületet, ahol a mindennapi szürrealitás rátesz egy lapáttal az életre. Így a regény új olvasókhöz is eljuthat, míg a régieknek megadatik az a felfedezés, hogy szinte egyszerűen élük át a szerzővel saját irodalmi magatartásának változását, s az irodalomtörténet ridegen albumszerű arcképcsarnokában élő pillanattal találkozhatnak. Számukra a tét az olvasó-lét újralfelfedezése.

SÁNDORFI BALÁZS

(*Podmaniczky Művészeti Alapítvány, Szeged, 2007, 158 oldal, 1990 Ft*)

VIDA GÁBOR: *Nem szabad és nem királyi*

A Magvető újonnan útra indított könyvsorozatának, a Magvető Novelláriumnak első négy darabja között jött ki Vida Gábor *Nem szabad és nem királyi* című novelláskönyve. A kezdeményezés megér pár sort, üdítő ugyanis, hogy egy nagy kiadó olyan vállalkozásba fog, amely nem

